

УДК 159.9

Хрустальова М.С.¹

¹канд. політ. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОСЕМАНТИКИ ЩАСТЯ

Дослідження детермінант щастя ускладняється специфічністю цього поняття. Тому вивчення феномена щастя з позиції психосемантичного підходу відкриває можливості для виявлення його усвідомлюваного базису, дозволяє встановити певні відносини між конкретним поняттям і свідомістю суб'єкта.

Було досліджено вікові розбіжності психосемантики щастя дорослих людей. Основною метою дослідження було розширення наукових уявлень про характер індивідуальних розбіжностей в усвідомленні щастя дорослими людьми. Дослідження проходило в місті Запоріжжя в липні 2019 року. Вибірку склали 117 осіб у віці від 18 до 70 років, з них 39% чоловіки і 61% жінки, осіб 17-25 років - 25%, 26-45 років – 44%, старше 46-70 років – 31%. Докладний аналіз теми та інших результатів дослідження наведено у магістерській роботі, яка була виконана Сікорою Оленою під керівництвом автора.

Психосемантичний аналіз уявлень про щастя дав змогу визначити ядро семантичного диференціалу, його склали такі компонент, як: сім'я, здоров'я, здоров'я близьких, радість, діти, любов, успіх.

Також ми об'єднали всі асоціації у шість категорій: сім'я; здоров'я; стосунки; самореалізація; матеріальне благополуччя; емоції, стани та відчуття.

З категорією «сім'я» щастя частіше пов'язувала найстарша вікова група (15%), група середнього віку (12%), і у наймолодшій віковій групі (5%) Єдиною відмінністю в рамках цієї категорії було те, що асоціація «діти» не зустрічалась у найменшій віковій групі, а асоціація «онуки» згадалась

лише у найстаршій. Для юнацького віку значимість в категорії сім'я в аспекті уявлень про щастя мають: мати, чоловік, благополуччя в сім'ї, а також сім'я в цілому. Для зрілості в категорії сім'я характерним є згадування ще й дітей, а так в цілому робиться акцент на сім'ї, щоб в сім'ї було все добре, та всі буди разом, і тоді це щастя. А ось у розуміння щастя для пізньої зрілості додаються ще онуки, близькі, та благополуччя в сім'ї. Таким чином ми бачимо що у категорії сім'я немає істотних відмінностей у розумінні щастя.

Категорія «здоров'я» має майже однакове значення для найстаршої (11%) та середньої (10%) вікової групи, і досить низьке значення для наймолодшої вікової групи (2%). Для всіх вікових груп здоров'я має значення з феноменом щастя, але для юнацького віку ця значимість є найменшою. Значимі відмінності ми бачимо лише в тому, що дві старші групи опитуваних, пов'язують щастя також і зі здоров'ям близьких та рідних, здоров'я сім'ї. Тобто для дорослих людей здоров'я близьких є важливою складовою щастя. Це може бути пов'язано з тим, що коли близьке оточення здорове, тоді менше стресів, та переживань за них.

У категорії «емоції, стани та відчуття» більш за все з щастям асоціювала середня вікова група (15%), наймолодша (12%), та найстарша (7%). Особи юнацького найбільше в цій категорії асоціюють щастя з радістю, що на нашу думку є деякою мірою синонімом до феномену щастя, і описує стан пов'язаний з ним. Наступною асоціацією є гармонія, і людині природно прагнути до внутрішньої гармонії, так як вона є свого роду всеосяжною складовою, і об'єднує у собі переважно позитивні емоції і спокійний настрій, в цілому позитивне уявлення про себе, хоча бачить і свої мінуси. Тобто коли людина в гармонії, то вона отримує задоволення від життя в цілому. Також в рамках цієї категорії, в аспекті феномену щастя юнаки зазначати такі асоціації, як: катарсис, свобода, умиротворення та спокій. Середня вікова група в рамках цієї категорії частіше зазначали: любов, гармонію, спокій та радість. І в поодиноких випадках згадували: почуття ейфорії, стан коли не потрібно думати, свободу. І найстарша група зазначила найменшу кількість асоціацій у цій категорії, проте пов'язує щастя з гармонією, радістю, любов'ю, та спокоєм.

Категорія «Матеріальне благополуччя» в всіх вікових групах майже не буда виражена, лише по (2%).

У категорії «самореалізація» майже всі асоціації зустрічались в поодиноких випадках. Проте є деякі відмінності цих складових саме за віковим аспектом. Так, наприклад група 17-25 років дала найбільшу кількість асоціацій, такі як (допомогтися всього бажаного; бути гармонійною внутрішнє задоволення; коли всі мрії здійснюються; коли у людини є все чого він потребує; повне задоволення всім, що відбувається; радість яку ми відчуваємо коли прагнемо розкрити свій потенціал; вдача), і лише ця вікова

група робить акцент на професійній самореалізації окремо, а саме: (кар'єра, робота). Вікової групи 26-45 років пов'язує уявлення про щастя з такими складовими самореалізації особистості, як: досягнення усього бажаного, досягненням мрій, успіхом та вдачею. І в остання вікова група в рамках даної категорії пов'язує щастя лише з можливістю мати хобі, та досягненням усього бажаного.

Категорія «стосунки» виявилась найбільш найстаршої вікової групи, і включає в себе наступні елементи (асоціації): «бути потрібним», «турбота», «коли є друзі», «коли тебе цінують і розуміють», «коли тебе люблять і поважають», «кохати і бути коханим», «згода з богом». Для наймолодшої вікової групи важливими елементами в категорії стосунки є: відчуття важливості, потрібності, та можливість бути коханим. І для вікової категорії 26-45 років це такі елементи, як: достаток любові, потрібність, турбота, підтримка, хороші люди, можливість бути коханим та коли тебе розуміють.

Цікаво, що при аналізі факторів що заважають відчувати щастя у досліджуваних юнацького віку найбільший вплив має – нереалізованість, для зрілого віку – негативні емоції та почуття, а для пізнього зрілого віку – самотність та хвороби